

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง
การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ชื่อหลักสูตร
การทำสบู่ จำนวน 3 ชั่วโมง

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การจัดการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองให้มีการฝึกอบรมอาชีพในชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะใหม่ (New Skill) เพิ่มสมรรถนะ (Upskill) หรือทบทวนทักษะ (Reskill) ให้แก่ประชาชน อาชีพเกษตรกร อาชีพ ค้าขาย อาชีพบริการชุมชน อาชีพหัตถกรรม อาชีพอุตสาหกรรม เพื่อเป็นเครื่องมือในการยกระดับทักษะความรู้ ช่วย ประชาชนลดรายจ่ายในครัวเรือน สามารถประกอบอาชีพหลักหรือเป็นอาชีพเสริมให้แก่ครอบครัวได้และส่งเสริม สนับสนุน สร้างโอกาสให้เกิด Soft Power เพื่อเปิดโอกาสในการต่อยอดสร้างมูลค่า และ สร้างรายได้ รวมทั้งการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาต่อยอดศิลป วัฒนธรรม ภาษา และ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศ และต่างประเทศ อาทิ ด้านการท่องเที่ยว/งานเทศกาล ประเพณีไทย ด้านดนตรีและศิลปะ ด้านวรรณกรรม/หนังสือ ด้านสินค้าและบริการรวมทั้ง การใช้พื้นที่เป็นสถานที่เรียนรู้วัฒนธรรม ศิลปะ และประวัติศาสตร์ต้องมุ่งเน้นการพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ให้สามารถประกอบอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคงและ มั่นคง การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองของ สก.ระดับอำเภอ เพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว จึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ในอาชีพโดยตรง ผู้สอน เป็นวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้ประกอบการในอาชีพนั้นๆ ให้ความสำคัญต่อการประเมินผลการจบ หลักสูตรที่เน้นทักษะ ความสามารถ และการมีผลงาน ชิ้นงาน ที่ได้มาตรฐานออกสู่ตลาดได้ การพัฒนาหลักสูตรอาชีพ จึงต้องปรับใหม่โดยการพัฒนาให้ครบวงจร ประกอบด้วย ช่องทางการประกอบอาชีพ ทักษะของอาชีพ การบริหาร จัดการ และโครงการอาชีพพร้อมแหล่งเงินทุน และให้ผู้เรียนที่เรียนจบจากหลักสูตรอาชีพมีความมั่นใจว่าจะสามารถ ประกอบอาชีพสร้างรายได้ ได้อย่างแท้จริง จึงขอให้สถานศึกษาที่นำหลักสูตรที่ได้พัฒนาแล้วนั้น น มาคัดเลือกให้ เหมาะสมกับความต้องการของพื้นที่ และนำไปอนุวัติใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
หลักสูตร การทำสบู่	
ความเป็นมา	1
จุดประสงค์การเรียนรู้	1
กลุ่มเป้าหมาย	1
ระยะเวลา	1
เนื้อหาหลักสูตร	1
การจัดการเรียนรู้	1
สื่อการเรียนรู้	2
การวัดและประเมินผล	2
การจบหลักสูตร	2
เอกสารหลักฐานการศึกษาที่จะได้รับหลังจากจบหลักสูตร	2
การเทียบโอน	2
โครงสร้างหลักสูตร การทำสบู่	3
แบบทดสอบก่อนเรียน	7
ใบความรู้	8
แบบประเมินผลงานผู้เรียน	10
แบบทดสอบหลังเรียน	11

หลักสูตร การทำสบู่

จำนวน 3 ชั่วโมง

กลุ่มอาชีพ พาณิชยกรรมและการบริการ

1. ความเป็นมา การจัดการศึกษาอาชีพในปัจจุบัน มีความสำคัญมากเพราะจะเป็นการพัฒนาประชากรของประเทศให้มี ความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นการแก้ปัญหาการว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ เศรษฐกิจชุมชนที่จะพัฒนา 5 ศักยภาพของพื้นที่ใน 5 กลุ่มอาชีพใหม่ให้สามารถแข่งขันได้ใน 5 ภูมิภาคหลักของโลก ให้ประชาชนได้มีอาชีพที่สามารถสร้างอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ การทำสบู่สมุนไพร คือ การ เปลี่ยนแปลงสถานะของสมุนไพร ให้แตกต่างไปจากเดิม เพื่อประโยชน์ในการใช้งานที่หลากหลายมากขึ้น สมุนไพรมี หลายชนิด และมีสรรพคุณทางยาที่แตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษารูป รส กลิ่น สีและชื่อสมุนไพร จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มี ความสำคัญ เพื่อให้การแปรรูปสมุนไพรมีคุณภาพดีตลอดจนการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพใกล้เคียงผลิตภัณฑ์ เดิมมากที่สุด เนื่องจากผลิตภัณฑ์บางประเภทไม่สามารถคงสภาพอยู่ได้นาน การแปรรูป จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญมาก ขึ้น เพื่อให้เกิดผลดีต่อการแปรรูป คงไว้ซึ่งคุณค่า และสรรพคุณที่ดีของพืชสมุนไพร

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแปรรูปสมุนไพรได้
3. ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

3. กลุ่มเป้าหมาย

1. ประชาชนหรือผู้ที่สนใจ
2. ผู้ที่มีอาชีพและต้องการพัฒนาอาชีพ

4. ระยะเวลา จำนวน 3 ชั่วโมง ภาคทฤษฎี จำนวน 1 ชั่วโมง ภาคปฏิบัติ จำนวน 2 ชั่วโมง

5. เนื้อหาหลักสูตร

1. ความสำคัญและประโยชน์ของสมุนไพร
2. ความสำคัญและประโยชน์ของการทำสบู่
3. การเลือกวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสบู่

4. แหล่งจำหน่ายและแหล่งสมุนไพรในท้องถิ่น

6. การจัดกระบวนการเรียนรู้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/ภูมิปัญญา
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. การฝึกปฏิบัติจริง

7. สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้/ใบงาน
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วิทยากร
3. ตัวอย่างชิ้นงาน
4. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ
5. แหล่งเรียนรู้

8. การวัดและประเมินผล

๑. การทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน
๒. การประเมินผลงานระหว่างเรียนจากการปฏิบัติ

9. การจบหลักสูตร

1. มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2. มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
3. มีผลงานที่ได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

10. เอกสารหลักฐานการศึกษา

1. หลักฐานการประเมินผล
2. วุฒิบัตรออกโดยสถานศึกษา
3. ทะเบียนคุมวุฒิบัตร

11.การเทียบโอน

ผู้เรียนที่จบหลักสูตรนี้สามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนรู้ กับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการประกอบอาชีพวิชาเลือกที่สถานศึกษาได้ จัดทำขึ้นในระดับใดระดับหนึ่ง

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กระบวนการจัดการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผลประเมินผล	จำนวนชั่วโมง	
							ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1	สมุนไพรไทย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถคัดเลือก สมุนไพรได้ 2. ผู้เรียนสามารถค้นหาแหล่งจำหน่าย และแหล่งสมุนไพรในท้องถิ่นได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสำคัญของสมุนไพร 2. แหล่งจำหน่าย และแหล่งสมุนไพรในท้องถิ่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิทยากรให้ความรู้ถึงความสำคัญ ในการประกอบอาชีพ 2. ศึกษาข้อมูลจากแหล่ง เรียนรู้ ภูมิปัญญา สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ เอกสาร สถานประกอบการ สถานที่ จัดจำหน่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใบความรู้/ใบงาน 2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ วิทยากร 3. ตัวอย่างชิ้นงาน 4. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ใน การฝึกปฏิบัติ 5. แหล่งเรียนรู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ๒. การประเมินผล งานระหว่างเรียนจาก การปฏิบัติ 	30	1
2	ทักษะอาชีพการทำสบู่	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถบอกวัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ ในการทำสบู่ 2. ผู้เรียนสามารถคัดเลือก คำนวนอัตราส่วนอัตราส่วนของ สมุนไพร ต่างๆที่ใช้ในการทำสบู่ 3. ผู้เรียนสามารถลงมือ ปฏิบัติการทำสบู่ได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. วัสดุและอุปกรณ์ ในการทำสบู่ 2. การคัดเลือก คำนวนอัตราส่วน ของสมุนไพรใช้ในการทำสบู่ 3. ปฏิบัติการทำสบู่ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิทยากรบรรยายถึงคุณลักษณะ คุณสมบัติ และวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ แต่ละชนิด พร้อมทั้งแสดง ตัวอย่างของวัสดุอุปกรณ์ ขึ้นนั้น 2. วิทยากรให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ 3. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใบความรู้/ใบงาน 2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ วิทยากร 3. ตัวอย่างชิ้นงาน 4. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ใน การฝึกปฏิบัติ 5. แหล่งเรียนรู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน 2. การประเมินผล งานระหว่างเรียนจาก การปฏิบัติ 	30	1

แบบทดสอบก่อนเรียน

ข้อที่ 1: ส่วนประกอบหลักของการทำสบู่กลีเซอรินคืออะไร?

- ก. น้ำมันหอมระเหย
- ข. กลีเซอริน
- ค. วิตามินอี
- ง. สีสผสมอาหาร

ข้อที่ 2: การเติมน้ำหอมในสบู่กลีเซอริน ควรเพิ่มในขั้นตอนใด?

- ก. ก่อนการละลายกลีเซอริน
- ข. ขณะที่กลีเซอรินกำลังละลาย
- ค. หลังจากกลีเซอรินละลายแล้ว
- ง. หลังจากทดสอบลงแม่พิมพ์

ข้อที่ 3: การเติมวิตามินอีในสบู่กลีเซอรินมีประโยชน์อย่างไร?

- ก. เพิ่มกลิ่นหอม
- ข. ช่วยให้สบู่แข็งแรงขึ้น
- ค. เพิ่มความชุ่มชื้นให้กับผิว
- ง. ทำให้สบู่มีสีสดใส

ข้อที่ 4: การใช้สีผสมอาหารในสบู่กลีเซอรินต้องคำนึงถึงอะไรบ้าง?

- ก. ความปลอดภัยในการใช้กับผิว
- ข. ความเข้มของสี
- ค. ความสามารถในการละลาย
- ง. ถูกทุกข้อ

ข้อที่ 5: การทิ้งสบู่กลีเซอรินให้เย็นควรทำอย่างไร?

- ก. ทิ้งไว้ในที่เย็น
- ข. วางในตู้เย็น
- ค. ทิ้งไว้ในที่อุณหภูมิห้อง
- ง. วางในที่มืด

ใบความรู้ หลักสูตรการทำสบู่

เตรียมอุปกรณ์ ทำสบู่สมุนไพร ใช้เอง

1. กลีเซอรินเกรดพรีเมียม 1 กิโลกรัม
2. สบู่ที่ชอบ 1 – 3 อย่าง
3. น้ำมันหอมระเหย 2 ซีซี (สำหรับคนที่อยากแต่งกลิ่น)
4. น้ำผึ้ง 2 ซีซี
5. เครื่องปั่น
6. แก้วตวง
7. ตะแกรงกรอง
8. ภาชนะผสม เช่น ถ้วยหรือกะละมัง
9. ผ้าขาวบาง
10. แม่พิมพ์สบู่

วิธีการทำ

1. เริ่มจากการหั่นกลีเซอรินเป็นก้อนเล็ก ๆ จากนั้นนำไปต้ม โดยต้องต้มกลีเซอรินด้วยไฟอ่อนจนละลาย
2. ระหว่างรอกลีเซอรินละลายให้เราเริ่มเตรียมสบู่ เช่น หากใช้แต่งกลิ่นก็ให้ล้างสะอาดแล้วนำไปปั่นผสมน้ำสะอาดเล็กน้อย จากนั้นกรองเอาแต่น้ำ แต่หากใช้ว่านหางจระเข้ ก็ปอกเปลือก นำยางออก ปั่นละเอียดแล้วเตรียมผสมได้เลยโดยไม่ต้องกรอง เป็นต้น
3. เมื่อเตรียมสบู่ที่ต้องการเรียบร้อยแล้ว เติมน้ำผึ้งและน้ำมันหอมระเหยลงไป ผสมให้เข้ากัน
4. นำสบู่ที่เราเตรียมไว้เทใส่กลีเซอรินที่ละลายแล้ว คนให้เข้ากันดี จากนั้นเทลงในแม่พิมพ์สบู่ รอให้เย็นแล้วนำออกจากพิมพ์
5. ใครอยากทำสบู่สมุนไพร ใช้เองแบบรวมมิตรในก้อนเดียว ให้แบ่งกลีเซอรินออกเป็นส่วนเท่า ๆ กันแล้วผสมสบู่แต่ละชนิดลงไป เทสบู่สมุนไพรชนิดแรกลงในพิมพ์รอจนเย็น จากนั้นจึงเทสบู่ชนิดที่สองลงไป ทำสลับชั้นกันจนพอใจ

รวมสูตรสมุนไพร ใช้แล้วผิวสวยใส สุขภาพดี

1. สูตรแตงกวาใบบัวบก

สูตรทำสบู่มสมุนไพร ใช้เองยอดเยี่ยมที่มีส่วนช่วยบำรุงผิวให้กระจ่างใส แถมยังมีสรรพคุณรักษาสิว ฝ้า กระ ทำไม่ยากแค่ปั่นแตงกวาให้ละเอียดกรองเอาแต่น้ำ ส่วนใบบัวบกล้างให้สะอาด นำใบมาปั่นกับน้ำเปล่าให้ละเอียด แล้วกรองเอาแต่น้ำเช่นกัน

2. สูตรขมิ้นชัน

ขมิ้นชันเป็นสมุนไพรที่เราคุ้นดีว่ามีสรรพคุณในการฆ่าเชื้อแบคทีเรีย ช่วยลดสิวลดผดผื่น และทำให้ผิวกระจ่างใส วิธีการนำมาทำเป็นสบู่มสมุนไพรส่วนใหญ่จะใช้ขมิ้นชันผงที่มีวางจำหน่ายทั่วไปผสมกับกลีเซอรินได้เลย

3. สูตรน้ำผึ้ง

น้ำผึ้งเป็นราชินีแห่งความงามเพราะมีส่วนช่วยลดสิวลดผดผื่นเพิ่มความกระจ่างใส และทำให้ผิวชุ่มชื้นแลดูอ่อนเยาว์ ที่สำคัญยังมีส่วนทำให้รอยแผลเป็นดูจางลงด้วย วิธีทำก็แค่ใช้น้ำผึ้งผสมกับกลีเซอริน นอกจากนี้ยังสามารถนำไปผสมกับสมุนไพรชนิดอื่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสบู่มได้อีกด้วย

4. สูตรมะขาม

มะขามเป็นอีกหนึ่งสมุนไพรบำรุงผิวที่ได้รับความนิยมมาก เพราะมะขามมีส่วนช่วยลดสิวลดผดผื่น และจุดต่างดำบนใบหน้าหรือลำตัว ช่วยผลัดเซลล์ผิวที่ตายแล้วอย่างอ่อนโยนเพื่อเผยผิวใหม่ที่กระจ่างใสมากกว่า ลดการเกิดริ้วรอยก่อนวัย นอกจากนี้ใครมีปัญหาเรื่องข้อศอก ข้อพับ หรือเอาดำดำ การฟอกผิวบริเวณนั้นด้วยสบู่มมะขามก็จะช่วยให้กระจ่างใสเนียนนุ่มขึ้น ส่วนวิธีทำให้นำเนื้อมะขามสุกไปขยำกับน้ำสะอาด จากนั้นผสมทั้งเนื้อและน้ำลงในกลีเซอริน

5. สูตรว่านหางจระเข้

ปิดท้ายกันที่สูตรทำสบู่มสมุนไพร ใช้เองยอดเยี่ยมอย่างสูตรว่านหางจระเข้สารพัดประโยชน์ เพราะมีสรรพคุณทั้งเพิ่มความชุ่มชื้นให้ผิว ช่วยกักเก็บความชุ่มชื้น มีส่วนช่วยสมานแผล และยังช่วยรักษาสิวอักเสบได้ดี นอกจากนี้ ใครที่มีอาการผดผื่นคันก็สามารถใช้ว่านหางจระเข้ได้เช่นกัน วิธีการนำไปทำสบู่มก็ง่ายมาก แค่นำว่านหางจระเข้มาปอกเปลือก ล้างน้ำยาบยเนื้อวุ้นออกให้หมด จากนั้นนำไปปั่นจนละเอียด ผสมกับกลีเซอริน สามารถเติมน้ำผึ้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพได้

แบบประเมินผลงานผู้เรียน

ชื่อ – สกุล.....

หลักสูตร..... กลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินผลงานของผู้เรียนตามหัวข้อที่กำหนดให้

ประเด็นที่ประเมิน	คะแนนประเมิน (๑๐ คะแนน)
๑. ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระ (๒๑ คะแนน)	
๑.๑ ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	
๑.๒ สอบถามความรู้ความเข้าใจ	
๒. ทักษะการปฏิบัติ (๔๑ คะแนน)	
๒.๑ สังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การจัดกิจกรรม	
๒.๒ ประเมินโดยให้สาธิต	
๒.๓ แสดงขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ	
๒.๔ ประเมินจากกระบวนการมีส่วนร่วม	
๓. คุณภาพผลงาน ผลการปฏิบัติ	
๓.๑ สังเกตผลงาน	
๓.๒ ตรวจสอบผลงาน	
๓.๓ มีความคิดสร้างสรรค์	
๓.๔ ผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่	
รวมคะแนน (๑๐๐ คะแนน)	

หมายเหตุ การประเมินผลการจบหลักสูตรอาจดำเนินการได้ ดังนี้

- การประเมินระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตร
- ประเมินครั้งเดียวก่อนจบหลักสูตร

ทั้งนี้ เกณฑ์การจบหลักสูตร จะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ จึงจะผ่านเกณฑ์

การประเมิน

ลงชื่อ

วิทยากร

(

)

แบบทดสอบหลังเรียน

ข้อที่ 1: ส่วนประกอบหลักของการทำสบู่กลีเซอรินคืออะไร?

- ก. น้ำมันหอมระเหย
- ข. กลีเซอริน
- ค. วิตามินอี
- ง. สีสผสมอาหาร

ข้อที่ 2: การเพิ่มน้ำหอมในสบู่กลีเซอริน ควรเพิ่มในขั้นตอนใด?

- ก. ก่อนการละลายกลีเซอริน
- ข. ขณะที่กลีเซอรินกำลังละลาย
- ค. หลังจากกลีเซอรินละลายแล้ว
- ง. หลังจากเทสบู่ลงแม่พิมพ์

ข้อที่ 3: การเติมวิตามินอีในสบู่กลีเซอรินมีประโยชน์อย่างไร?

- ก. เพิ่มกลิ่นหอม
- ข. ช่วยให้สบู่แข็งแรงขึ้น
- ค. เพิ่มความชุ่มชื้นให้กับผิว
- ง. ทำให้สบู่มีสีสดใส

ข้อที่ 4: การใช้สีผสมอาหารในสบู่กลีเซอรินต้องคำนึงถึงอะไรบ้าง?

- ก. ความปลอดภัยในการใช้กับผิว
- ข. ความเข้มของสี
- ค. ความสามารถในการละลาย
- ง. ถูกทุกข้อ

ข้อที่ 5: การทิ้งสบู่กลีเซอรินให้เย็นควรทำอย่างไร?

- ก. ทิ้งไว้ในที่เย็น
- ข. วางในตู้เย็น
- ค. ทิ้งไว้ในที่อุณหภูมิห้อง
- ง. วางในที่มืด

เฉลย

ข้อ 1 คำตอบ: ข. กลีเซอริน

ข้อ 2 คำตอบ: ค. หลังจากกลีเซอรินละลายแล้ว

ข้อ 3 คำตอบ: ค. เพิ่มความชุ่มชื้นให้กับผิว

ข้อ 4 คำตอบ: ง. ถูกทุกข้อ

ข้อ 5 คำตอบ: ค. ทิ้งไว้ในที่อุณหภูมิห้อง